

ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ УЗГОДЖЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Ілляшенко К.В., доц. Ілляшенко Т.О., доц.
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

Сталий розвиток населених пунктів України передбачає синхронізацію поступового нарощування економічного потенціалу відповідної території при одночасному зростанні якості життя населення.

Нестримний процес урбанізації призводить до зміни співвідношення сільського та міського населення у бік постійного зростання долі останнього України. Причини такого явища лежать у площині свідомого вибору населенням місця свого проживання з максимально можливим рівнем доступних приватних та суспільних благ. Саме доступ до високоякісних медицини та освіти, розгалуженої системи культурно-розважальних та інших центрів культурного тяжіння роблять міста особливо привабливими для населення будь-якої країни. Якщо додати до згаданих переваг ще і економічні вигоди, які частково перерозподіляються бізнесом на користь населення міст, то природа урбанізації стає цілком зрозумілою.

Дилема просторового розвитку полягає в тому, що економічний потенціал середніх та великих міст України, як правило, вибудовується на базі міцного промислового каркасу території, який в свою чергу негативно впливає на оточуюче середовище та здоров'я людини.

Зважаючи на те, що в структурі промисловості України велику питому вагу займають галузі важкої індустрії, особливо машинобудування, чорна металургія, хімічна та вугільна промисловість, вплив такого базису на довкілля є однозначно негативним.

Разом із проблемами прямого негативного впливу недооціненими являються проблеми опосередкованого впливу структури промислового сектору на економіку та екологію населених пунктів України. Екстенсивні види виробництва та постійне нарощування його обсягів вимагають збільшення чисельності робітників та службовців. Неконтрольоване зростання кількості населення призводить на місцевому рівні через механізм взаємодії попиту та пропозиції на ринку нерухомості до ущільнення забудови, яка в першу чергу відбувається за рахунок зелених зон загального користування та зон рекреації. Поширеною є практика будівництва за рахунок ліквідації існуючих зелених насаджень, дитячих і спортивних майданчиків, скорочення територій шкіл та дитячих садків, тощо. Відбувається знецінення об'єктів нерухомого майна через погіршення умов користування ними.

Вченими доведено, що людина обирає місце проживання з урахуванням умови максимізації якості свого життя. Вочевидь високий

рівень якості життя населення на відповідній території призводить до підвищення попиту на житлову та комерційну нерухомість, що в свою чергу призводить до зростання її ринкової вартості. Зростання ринкової вартості нерухомого майна викликає збільшення надходжень до місцевих бюджетів у вигляді податку на нерухоме майно. Зазначена логіка підтверджується даними дослідників, якими, зокрема встановлене фактичне зростання вартості нерухомості на 10-25%, розташованої у радіусі п'ятисот метрів від середніх та великих парків і скверів.

Як свідчить еволюція урбанізованого Європейського простору, висока якість життя на певній території приваблює розміщення на ній бізнесу із високою долею доданої вартості та використанням переважно людського капіталу. Це в свою чергу відображається на існуванні взаємозв'язку між такими параметрами, як розмір населеного пункту, якість життя населення та середня заробітна плата. Зростання останнього показника призводить до збільшення надходжень до місцевих бюджетів у вигляді податку на доходи фізичних осіб.

Таким чином, на місцевому рівні спостерігається замкнене коло фінансових потоків, які будучі спрямовані на покращення умов життєдіяльності населення відповідної території в першу чергу за рахунок екологічної складової повертаються до громади у вигляді зростання надходження місцевих податків та зборів.

Ефективне функціонування зазначеного механізму можливе за певних умов до яких належить по-перше відсутність необґрунтованих пільг із тих податків, які безпосередньо реагують на зміну «мікроклімату» у місті і, по-друге, зниження рівня тінізації економіки країни в цілому в першу чергу за рахунок соціальної відповідальності працедавців.

У першому випадку мова йде про необхідність перегляду у бік скорочення переліку та механізму застосування пільг із податків на нерухоме майно в т.ч. і на землю і податку на доходи фізичних осіб, оскільки саме земля та нерухомість своєю ціною віддзеркалюють нарощування показника якості розвитку відповідної території. В цьому випадку доцільно б було паралельно розробити альтернативні механізми компенсації додаткових витрат соціально незахищених верств населення. Зниження рівня тінізації призведе адекватної реакції у вигляді зростання надходжень прибуткового податку на ініційовані громадою інвестиції суспільного характеру.

Як було показано вище, за певних умов органи місцевого самоврядування мають у своєму розпорядженні ефективний фінансовий інструментарій узгодження еколого-економічних інтересів різних суб'єктів містобудівної діяльності.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 105-107.